

ชื่อเรื่อง นโยบายการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก กรณีศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติ
ในหมู่บ้านชนบทยากจน จังหวัดสงขลา

ปีที่ทำการวิจัย ๒๕๒๘ - ๒๕๒๙

สถานที่วิจัย จังหวัดสงขลา

ผู้วิจัย นายสมพร เจริญจันทร์
นายกมล สว่างวัฒนา

หน่วยงานที่สังกัด ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

เงินทุน ทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประเภทกำหนดหัวเรื่อง ปี พ.ศ. ๒๕๒๘
จำนวนเงิน ๕๓,๐๐๐ บาท

บทคัดย่อ

การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก เป็นนโยบายที่รัฐบาลผลักดัน ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๕ และมอบหมายให้องค์กรประชาชน เช่นกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ หรือ
กรรมการสภาตำบล รับผิดชอบดำเนินการใช้ประโยชน์จากโครงการ โดยมีส่วนราชการอีกหลาย
หน่วยเข้าช่วยหรือสนับสนุนในการปฏิบัติงานต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรที่มีผลกระทบต่อการ
นำนโยบายพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ไปปฏิบัติในหมู่บ้าน และเพื่อค้นหาจุดด้อยในการบริหารนโยบาย
ดังกล่าว ดังนั้นจึงจำกัดขอบเขตเป็นการศึกษาเฉพาะกรณี การดำเนินนโยบายพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก
ในหมู่บ้านชนบทยากจนของจังหวัดสงขลา โดยคัดเลือกโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กที่ดำเนินการ
มาก่อนปี พ.ศ. ๒๕๒๘ มาจาก ๓ อำเภอ กับอีก ๒ กิ่งอำเภอ รวม ๖ โครงการ

ข้อมูลการบริหารโครงการรวบรวมโดย นักวิจัยผู้ช่วยที่เข้าไปเก็บข้อมูลในหมู่บ้าน
ชั่วเวลาหนึ่ง เพื่อสัมภาษณ์กรรมการกลุ่มผู้นำ และสังเกตการณ์ดำเนินงานควบคู่ไปด้วย และใช้การ
รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และทัศนคติต่อโครงการ โดยวิธีสัมภาษณ์ประชาชน
ในพื้นที่ ซึ่งสัมภาษณ์ทั้งหมด ๒๓๐ คน ผลการศึกษาพบว่า โดยสรุปได้ดังนี้

๑. ในด้านการจัดองค์การ มี ๕ โครงการที่จัดตั้งกรรมการกลุ่มผู้นำ โดยกรรมการ
ส่วนหนึ่งจะเป็นผู้ที่มีตำแหน่งทางการปกครองในหมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กริ่งหนึ่ง
ของกรรมการเหล่านี้สามารถระบุนำมาจและหน้าที่ได้ชัดเจน

๒. โครงการที่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยราชการ โดยเฉพาะสำนักงานชลประทาน
๑๒ จัดทำระเบียบวิธีปฏิบัติงานไ้ครบถ้วน สมบูรณ์กว่าโครงการอื่น โครงการที่นำเอาระเบียบข้อบังคับ
ไปใช้อย่างเคร่งครัดมีจำนวนน้อย ส่วนใหญ่การแก้ไขปัญหาก็ขึ้นกับการใช้ดุลยพินิจของผู้นำ

๓. โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กที่มีผู้นำที่เข้มแข็ง และผู้นำนั้นมีทัศนคติต่อโครงการ
ไปในทางบวก จะพบกับความสำเร็จมากกว่าโครงการอื่น

๔. การสื่อความหมายเกี่ยวกับนโยบาย เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ
มาก กล่าวคือกรรมการและสมาชิกมีความเข้าใจจุดมุ่งหมายของนโยบายต่างไปจากที่ทางราชการกำหนด
กล่าวคือ มุ่งมองเพียงการนำน้ำไปใช้ประโยชน์ในการทำนาเท่านั้น

โดยสรุปแล้ว ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายพัฒนาแหล่งน้ำไปปฏิบัติคือทัศนคติ
ผู้นำและทัศนคติต่อโครงการ การจัดทำระเบียบข้อบังคับ และการสื่อความหมายเกี่ยวกับนโยบาย
ส่วนตัวแปรที่เหลือ คือ ทรัพยากร และปัจจัยทางการเมือง ไม่สู้จะมีอิทธิพลมากนัก

ข้อที่จากรดงที่สมควรเสนอในที่นี้ มี ๒ ประการ คือ การปรับปรุงบทบาทของหน่วยส่งเสริม
กิจกรรมต่อเนื่อง เบ็ดเสร็จ โดยการปรับบทบาทให้หน่วยงานนี้ทำหน้าที่ในลักษณะ ร่วมเรียนรู้ ร่วมศึกษา
เพื่อค้นหาแนวทางใช้ประโยชน์จากโครงการให้ได้สูงสุด และอีกประการหนึ่ง คือ การจัดกิจกรรมเรียนรู้
ร่วมกันระหว่างองค์กรชุมชนกับข้าราชการมีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการนั้น เฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่รัฐบาล
ส่งมอบโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กให้องค์กร ชุมชนรับผิดชอบ เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่เป็น
ระบบที่เห็นพ้องกันอย่างแท้จริง

Title : Small - scale Water Resource Development Policy : A Case
Study of Policy Implementation in Poverty-stricken Village in
Changwat Songkla

Year : 1985 - 1986

Area of Study : Changwat Songkla

Researchers : Mr. Somporn Fuangchan
Mr. Kamol Songwattana

Institution : Department of Public Administration, Faculty of Management
Sciences, Prince of Songkla University

Granting Agency : Office of National Research Committee.

Abstract

Water resource development policy has been one of several rural development policies specified in the Fifth National Socio-Economic Development Plan. Village organization such as water user group or Tambon Council was assigned as the unit carrying out the operation after completion of the project with support from several governmental units.

Objectives of this study are twofolds : first to determine influence of variables affecting small-scale water resource development project implementation at village level, and second, to find out weak points of such implementation

Six small-scale water resource development projects in operation before 1985 in three districts and two sub-districts have been selected as the case for studying

Data and information on project implementation were gathered through various tools. The primary tool was assigning research assistance to stay in the study villages for certain time in order to collect data on project management of water user group and to observe village physical, social and economic conditions. This will be supplemented by household interview to collect data on people participation on and attitude towards project implementation. A total of 230 respondents were interviewed. Major findings are briefly stated in the following

1. Project organization. Five water user groups were formally appointed. In each group, several members were those who held administrative posts such as village headman, village elders. Half of these groups could state their authority and responsibility clearly

2. Standard operating procedure. Only projects from which governmental agency, especially the Twelfth Office of Irrigation helped to design rules and regulations on water usage showed neat and complete documents. However, few projects managed strictly by these rules and regulations. The use of discretionary power of village leader was clearly visible.

3. Strong and positive attitude village leaders were likely to lead a successful project implementation.

4. Communication on water resource policy clearly affected the implementation. Most committee as well as their members understood the policy intent differed from that of the government. They saw water for rice cultivation as the main purpose.

In summary, strong influential factors affecting the project implementation are strong leader, positive attitude towards the project of leaders, the design of rules and regulations, and communication on water resource policy. The remaining variables are less influential.

Two points of recommendations should be stated. First, role of Resource Utilization Supporting Unit should be urgently reviewed. The Unit must closely study and design the alternative use of water resource project together with village water user group. Second, extensive meeting between village organization and related governmental agencies should be convened before transferring the project management to the hand of village organization. This will result a systematic plan and procedures of future water resource project implementation.